

**ถอดบทเรียนแปลงใหญ่**  
**แปลงปี ๒๕๖๒ รหัสแปลง ชนิดสินค้า มะม่วง ชื่อแปลงใหญ่**  
**ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี**

**๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่**

แปลงใหญ่มะม่วงอกร่องบ้านเสม็ดงาม หมู่ ๑๑ ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ได้เริ่มดำเนินการขึ้นตามโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ เป็นรูปแบบการดำเนินการส่งเสริมให้พื้นที่ที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันรวมการผลิตเป็นแปลงใหญ่ โดยที่เจ้าของแปลงทุกแปลงยังคงเป็นเจ้าของและผู้ผลิตในแปลงนั้นๆ อยู่โดยนำกระบวนการกลุ่ม มาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพมะม่วงอกร่องให้ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด รวมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาโรคและแมลงที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ประกอบกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายมุ่งเน้นเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันภาคการเกษตรและพัฒนาเกษตรกรให้เป็นมืออาชีพ (Smart Farmer) โดยเน้นให้ความรู้ความสามารถบริหารการกลุ่ม การผลิต การตลาด และพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง เน้นให้ความสำคัญในเรื่อง ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า แก้ปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาดและราคาติดต่ำพร้อมทั้งมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมั่นคงต่อไป

**๒. สถานการณ์**

กลุ่มแปลงใหญ่มะม่วงอกร่องบ้านเสม็ดงามตำบลหนองบัว มีความเข้มแข็ง และมีโครงสร้างคณะกรรมการที่เหมาะสม มีกฎระเบียบในการดำเนินงานกลุ่ม สมาชิกกลุ่มสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกกลุ่ม มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันสภาพพื้นที่เหมาะสมแก่การปลูกมะม่วงอกร่อง และทำให้มีรสชาติหวานกว่าที่อื่น เกษตรกรส่วนใหญ่อายุมาก ไม่ค่อยมีเกษตรกรรุ่นใหม่มาสืบทอดขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีผลผลิตมากผลผลิตมะม่วงเป็นผลไม้ที่เปลือกบาง ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นานหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น อบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงาน สนับสนุนปัจจัยการผลิต เป็นต้น บ้านเสม็ดงามเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกษตรกรสามารถวางผลผลิตมะม่วงขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ สภาพดินฟ้าอากาศไม่อำนวยทำให้ ไม่สามารถ ควบคุมปริมาณผลผลิตได้ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้นการวางแผนการตลาดยังทำไม่ได้สมบูรณ์ เนื่องจากปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ประเด็น การพัฒนา	เป้าหมาย			กิจกรรมที่ดำเนินการ
	เป้าหมายการพัฒนา			
	ปี ๖๒/๖๓	ปี ๖๓/๖๔	ปี ๖๔/๖๕	
๓.๑ ลด ต้นทุนการ ผลิต	ลดลงร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๑๘,๐๐๐ บาท/ ไร่ เป็น ๑๔,๔๐๐ บาท/ ไร่	ลดลงร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๑๘,๐๐๐ บาท/ ไร่ เป็น ๑๔,๔๐๐ บาท/ ไร่	ลดลงร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๑๘,๐๐๐ บาท/ ไร่ เป็น ๑๔,๔๐๐ บาท/ ไร่	จัดอบรมเรื่อง - การเก็บตัวอย่างดินเพื่อส่ง ตรวจวิเคราะห์ - การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง - การผลิตเชื้อราไตรโคโร เดอร์ม่า - การผลิตน้ำหมัก คุณภาพสูง
๓.๒ เพิ่ม ผลผลิต	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๓๖๐ กิโลกรัม/ ไร่ เป็น ๔๓๒ กิโลกรัม/ ไร่	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๓๖๐ กิโลกรัม/ ไร่ เป็น ๔๓๒ กิโลกรัม/ ไร่	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๓๖๐ กิโลกรัม/ ไร่ เป็น ๔๓๒ กิโลกรัม/ ไร่	- อบรมให้ความรู้เรื่องการ ผลิตมะม่วงคุณภาพ - จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากแปลงที่ประสบ ความสำเร็จ
๓.๓ เพิ่ม คุณภาพ	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	- ขอกการรับรองและตรวจ รับรองแปลง GAP
๓.๔. การตลาด	การขายออนไลน์	การขายออนไลน์	การขายออนไลน์	- สร้างเพจสำหรับขาย มะม่วง - ประชาสัมพันธ์ทางสื่อ ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันไลน์
๕. การ บริหาร จัดการ	- มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชน	- มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชน	- มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชน	- จัดทำโครงสร้างการบริหาร จัดการกลุ่ม เช่น คณะกรรมการ กฎระเบียบ กติกา และข้อตกลงของ กลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

#### ๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่มะม่วงอกร่องบ้านเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ และกำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่มโดยมีการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเป็นประจำ เพื่อจะได้ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน และเป็นโอกาสในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจโดยจะทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีมและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เป็นโอกาสในการติดตามแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยมีทีมผู้จัดการแปลงคอยให้ความช่วยเหลือและให้การสนับสนุน

มีการสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

กลุ่มแปลงใหญ่มะม่วงอกร่องบ้านเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี มีนายสำเภา สายสวัสดิ์ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกลุ่มได้ไปศึกษาเรียนรู้ในกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับการผลิตมะม่วงอกร่องในสวนของตนเอง เช่น การห่อผลมะม่วงเพิ่มเพิ่มคุณภาพผลผลิต การกำจัดแมลงวันผลไม้ การตัดแต่งกิ่งมะม่วงหลังการเก็บเกี่ยว การผลิตปุ๋ยจากมูลไส้เดือน รวมทั้งการผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มาเพื่อป้องกันโรคในมะม่วง

#### ๕. การสนับสนุน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	หมายเหตุ
๑	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองจันทบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี	๒๔๐,๐๐๐	ปัจจัยการผลิตสำหรับผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง ปุ๋ยอินทรีย์ , ถูห่อ ในกิจกรรมเพิ่มคุณภาพผลผลิต (ปี ๒๕๖๒)
		๒๓๗,๕๕๐	ปัจจัยการผลิตสำหรับผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง ในกิจกรรมเพิ่มคุณภาพผลผลิต (ปี ๒๕๖๓)
		๗๗,๒๐๐	ปัจจัยการผลิตสำหรับผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง ปุ๋ยอินทรีย์ ในกิจกรรมเพิ่มคุณภาพผลผลิต (ปี ๒๕๖๔)
๒	สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี	-	จัดอบรมให้ความรู้ สนับสนุนสารปรับปรุงบำรุงดิน เช่น โดโลไมท์ เป็นต้น
รวมงบประมาณ		๕๕๔,๗๕๐	

## ๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

### ๖.๑ การลดต้นทุนการผลิต

๑. ผลผลิต (Output) สามารถลดต้นทุนได้จาก ๑๘,๐๐๐ บาทต่อไร่ เป็น ๑๓,๘๕๐ บาทต่อไร่ ลดลง ๔,๑๕๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๕ จากการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง การผลิตสารกำจัดแมลงจากยาสูบ การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการลดต้นทุน ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการลดต้นทุนการผลิต
- เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง การผลิตสารกำจัดแมลงจากยาสูบ และการผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการลดต้นทุนได้

### ๖.๒ การเพิ่มผลผลิต

๑. ผลผลิต (Output) จากเป้าหมายมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๓๖๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๓๕ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้น ๗๕ กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเพิ่มผลผลิต ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากมีผลผลิตมากขึ้น

### ๖.๓ การเพิ่มมูลค่าการผลิต

#### ๑. ผลผลิต (Output)

- สมาชิกได้รับมาตรฐาน GAP ทุกราย
- ผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานเดียวกัน มีการคัดเกรดคุณภาพสินค้า
- ศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ

#### ๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกษตรกรได้รับมาตรฐาน GAP
- สามารถผลิตสินค้าได้มาตรฐานมากขึ้น
- เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำไปปรับใช้ในสวนของตน

### ๖.๔ การตลาด

#### ๑. ผลผลิต (Output)

- มีเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มะม่วงอร่องบ้านเสม็ดงาม ส่งผลผลิตขายออนไลน์จำนวน ๓,๐๐๐ กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ ๔.๑ ของจำนวนผลผลิตทั้งหมด ๗๓ ตัน

- ราคาขาย เฉลี่ย อยู่ที่ กิโลกรัมละ ๑๐๐ บาท คิดเป็นมูลค่า ๗.๓ ล้านบาท

#### ๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการส่งผลผลิตขายออนไลน์

### ๖.๕ การบริหารจัดการ

#### ๑. ผลผลิต (Output)

- มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน
- มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มและมีการบริหารจัดการร่วมกัน

## ๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อบริหารจัดการผลผลิต การตลาดร่วมกัน

### ๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

#### ๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ

- เกษตรกรมีรายได้มากขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)
- ผลผลิตได้คุณภาพเป็นที่พึงพอใจกับตัวเกษตรกร และผู้บริโภค

#### ๗.๒ ด้านสังคม

- เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)
- กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น และมีความสามัคคีกัน
- เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีแรงจูงใจในการพัฒนาผลผลิต

#### ๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม

- จากการลดการใช้สารเคมี ทำให้เกษตรกรมีความปลอดภัยมากขึ้น (ด้านบวก)

### ๘. ปัจจัย

๘.๑ ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน (กรณีแปลงใหญ่ที่รักษาคุณภาพได้เกรด A เท่าเดิม หรือการพัฒนาเพิ่มขึ้น)

ทีมผู้จัดการแปลง คือนางเบญจา นิยมนา มีการวางแผนงาน กิจกรรมโครงการลงสู่แปลงใหญ่ มะม่วงอกร่องบ้านเสม็ดงาม หมู่ ๑๑ ตำบลหนองบัว ซึ่งมีกิจกรรมส่วนหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่ทีมสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองจันทบุรี และสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี ได้ลงพื้นที่สม่ำเสมอ ทุกอาทิตย์ คือ โครงการกำจัดแมลงวันผลไม้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สมาชิกให้ความสำคัญ เนื่องจากแมลงวันผลไม้สร้างความเสียหายให้แก่ผลผลิตมะม่วงเป็นอย่างมาก จึงได้ดำเนินกิจกรรมดังนี้

๑. วางกับดักแมลงวันผลไม้ เพื่อเช็คปริมาณแมลงวันผลไม้ในแต่ละช่วงเวลา โดยมีแปลงของสมาชิกแปลงใหญ่เป็นจุดวางกับดัก จำนวน ๑๓ จุดให้ทั่วพื้นที่บ้านเสม็ดงาม และมีการตรวจเช็คจำนวนแมลงวันทุกวันศุกร์ โดยประธานแปลงใหญ่และรองประธานแปลงใหญ่

๒. การปล่อยแมลงวันผลไม้เป็นหมัน เพื่อลดปริมาณแมลงวันผลไม้ในธรรมชาติ โดยมีการปล่อยแมลงวันเป็นหมัน ทุกๆ ๑๕ วัน จำนวน ๑๓ จุด ในพื้นที่บ้านเสม็ดงาม

๓. การส่งเสริมให้เกษตรกรทำกับดักขานอ้อย เพื่อร่วมกันกำจัดแมลงวันผลไม้ ในพื้นที่เกาะเสม็ดงาม โดยวางกับดักเดือนละ ๑ ครั้ง ซึ่งเกษตรกรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สามารถช่วยให้ผลผลิตมะม่วงในพื้นที่ปราศจากแมลงวันผลไม้เข้าทำลาย

### ๙. ปัญหา อุปสรรค

ไม่มี

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป (เช่น ด้านบุคลากร, ด้านสินค้าและผลิตภัณฑ์, ด้านการตลาด หรือด้านอื่น)

๑. พัฒนาผลผลิตการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยประสานงานร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในการวิจัยผลิตภัณฑ์แปรรูปมังคุด

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำเพิ่มเติม

ไม่มี

ภาพกิจกรรม

